

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 35/1997 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av kreditinstitutslagen och till vissa lagar i samband därmed

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 november 1997 proposition 223/1997 rd med förslag till lagar om ändring av kreditinstitutslagen och till vissa lagar i samband därmed till ekonomiutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Seppo Tanninen, finansministeriet
- biträdande direktör Kaiju Kallio, Finansinspektionen
- specialforskare Rainer Lindberg, Konkurrensverket
- juristen Päivi Setälä, konsumentombudsmannens byrå
- avdelningschef Heikki Koskenkylä, Finlands Bank

- direktör Erkki Kontkanen, Bankföreningen i Finland
- bankdirektör Heikki Vitie, Andelsbankscentralen
- verkställande direktör Heikki Suutala, Paikallisosuuspankit ry
- verkställande direktör Markku Ruutu, Sparbanksförbundet
- ombudsman Pekka Jaakkola, Andelsbankernas säkerhetsfond
- ombudsman Pekka Heikkilä, Sparbankernas säkerhetsfond
- ekonomiske experten Martti Luukko, Finlands Konsumentförbund.

Därtill har utskottet fått ett utlåtande från Affärsbankernas och Postbanken Ab:s säkerhetsfond.

PROPOSITIONEN

EU:s direktiv om system för garanti av insättningar kräver att medlemsstaterna skall införa EU:s minimiregler för insättningsgarantisystem.

Syftet med insättningsgarantisystemet är att främja stabiliteten i banksystemet genom minska risker för att tillfälliga problem inom enskilda banker eller ett helt banksystem inte skall leda till omfattande uttag av insättningar i banksystemet.

Det nya systemet förväntas särskilt uppmuntra stora insättare, aktieägare och andra borgenä-

rer med oskyddade fordringar i banken att övervaka riskerna med bankverksamhet. Ett effektivt system för garanti av insättningar bör främst riktas in på de tillgångar som insättare med otillräckliga möjligheter att bedöma riskerna med bankverksamheten har.

Propositionen syftar till att skapa ett insättningsgarantisystem som behandlar alla banker lika och inte snedvrider konkurrensen mellan bankerna.

För att trygga insättarnas tillgodohavanden föreslår regeringen en insättningsgarantifond, som depositionsbankerna skall höra till. Syftet med fonden är att trygga insättarnas tillgodohavanden om en enskild depositionsbank blir insolvent. Depositionsbankerna är solidariskt ansvariga för fondens verksamhet och kostnader.

I propositionen föreslås att det skall kunna betalas ut en ersättning på högst 150 000 mark per deponent och bank. Depositionsbankerna behandlas vid utbetalning av fordringar som en enda bank, om de är skyldiga att delvis eller helt ansvara för varandras skulder och åtaganden. Om en insättning överstiger den övre gränsen, har deponenten rätt att bara få ersättning upp till maximibeloppet.

Insättningsgarantin täcker till fullt belopp de medel som en deponent har fått till sitt förfogande vid försäljning av bostaden och som deponenten använder till att köpa en ny bostad för eget bruk. Den maximala insättningsgarantin gäller medel som satts in på ett konto senast sex månader innan finansinspektionen fattar beslut om betalningsskyldighet för insättningsgarantifonden.

Insättningsgarantisystemet finansieras i första hand genom årliga garantiavgifter. Garantiavgiften består dels av en fast avgift, som är gemensam för alla banker, dels av en avgift som grundar

sig på bankens konsoliderade soliditet. De likvida tillgångarna i insättningsgarantifonden måste ha ett minimibelopp, som enligt propositionen skall vara 2 procent av beloppet för de insättningar som ersätts. När fondens nettoförmögenhet uppgår till 10 procent av de insättningar som ersätts kan uttaget av garantiavgifter avbrytas. Insättningsgarantifonden har rätt att ta upp lån, om dess likvida medel inte räcker till för att betala ut ersättningar.

Riksdagen fattade 1993 beslut om ett bankstödsuttalande, som går ut på att staten garanterar att de finländska bankerna fullgör sina förpliktelser i alla lägen.

Enligt propositionen är den lämpliga tiden för att upphäva klämman när bankernas lönsamhet har förbättrats klart, deras soliditet är tillräckligt stark och fordringarna inte längre är förknippade med likadana problem som under bankkrisen. När resultaten inom banksektorn har stabiliserats och en begränsad insättningsgaranti har införts, kan läget betraktas som tillräckligt gott för att bankstödsklämman skall kunna upphävas. Enligt propositionen förväntas soliditeten och förmågan att bära förluster bli ännu bättre inom banksektorn i år.

Propositionen innefattar också ändringar av flera andra lagar om den finansiella marknaden och av vissa skattelagar.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Meningen var att EU:s regler om system för garanti av insättningar skulle införlivas i den nationella lagstiftningen senast i mitten av 1995. Enligt direktivet måste insättningsgarantin täcka åtminstone miniminivån enligt direktivet, det vill säga 20 000 ecu eller omräknat cirka 120 000 mark. Insättarnas fordringar måste ersättas inom tre månader efter att kreditinstitutet har blivit insolvent. Insättningsgarantin är obligatorisk för alla kreditinstitut som tar emot insättningar. Däremot har medlemsstaterna mycket fria händer att ordna insättningsgarantin på sitt eget sätt.

I Finland kommer insättningsgarantin att omfatta medel från allmänheten som skall återbetalas och som är insatta på bankkonton som uppfyller finansinspektionens allmänna villkor. Insättningsgarantin täcker en insättares fordringar i en och samma depositionsbank upp till 150 000 mark. Garantin täcker dessutom till fullt belopp de medel som en deponent har fått till sitt förfogande när han säljer sin bostad och som han avser att använda för att köpa en ny bostad för eget bruk. Det föreslagna maximibeloppet på 150 000 mark motsvarar genomsnittet i EU.

Om insättningsgarantin begränsas på föreslaget sätt kommer 96 procent av deponenterna att

ha en heltäckande garanti. I mark uttryckt motsvarar detta cirka 40 procent av totalbeloppet insättningar från allmänheten. Om man räknar in depositioner som överstiger maximibeloppet och som ersätts upp till 150 000 mark, stiger antalet depositioner som skall ersättas till cirka 60 procent av totalbeloppet av insättningar från allmänheten.

Genom att sprida insättningarna på flera olika banker går det att få ett heltäckande skydd för depositioner över maximigränsen. Depositionsbanker som helt eller delvis ansvarar för varandras skulder eller förbindelser betraktas som en enda bank vid betalning av deponenters fordringar.

En bank som i dag hör till en säkerhetsfond kan utträda ur fonden genom att skriftligen meddela fondens styrelse detta. Utträdet träder i kraft efter utgången av det kalenderår som följer på det då anmälan gjordes.

Om en säkerhetsfond enligt den föreslagna övergångsbestämmelsen har förpliktelser när lagen träder i kraft tillämpas den tidigare lagen fortfarande på den, undantaget bestämmelserna om insättningsgaranti. Detta innebär att medlemskap i en säkerhetsfond enligt bestämmelsen fortfarande är obligatorisk. I praktiken har detta relevans för andelsbankernas säkerhetsfond eftersom den är den enda av de nuvarande säkerhetsfonderna som har förpliktelser.

Enligt den gällande lagen kan en säkerhetsfond inte upplösas och följaktligen finns det i lagen inte heller bestämmelser om hur en säkerhetsfonds förpliktelser skall fördelas. Enligt propositionen kommer regeringen inom en snar framtid att förelägga riksdagen en separat proposition med bestämmelser om fördelning av förpliktelser när en säkerhetsfond blir upplöst. Utskottet skyndar på denna proposition.

Detaljmotivering

Kreditinstitutslagen

65 d §. Den på soliditeten baserade garantiavgiften beräknas enligt 1 mom. utifrån det sammanlagda belopp av konsoliderade egna medel som beräknats utifrån 9 kap. kreditinstitutslagen.

Utskottet noterar att det i 7 f § andelsbankslagen sägs att när minimibeloppet av egna medel beräknas enligt 9 kap. kreditinstitutslagen skall sammanslutningen likställas med ett kreditinstitut. En sammanslutnings soliditet skall grunda sig på bestämmelserna i 9 kap. kreditinstitutslagen.

65 j §. Utskottet har rättat till en felaktig hänvisning i 3 mom.

Vid tillämpningen av bestämmelserna om fordringar som skall ersättas betraktas enligt paragrafens 6 mom. depositionsbanker som på basis av lag, avtal eller något annat arrangemang helt eller delvis ansvarar för varandras skulder eller förbindelser som en enda bank.

Bestämmelsen tillämpas inte på depositionsbanker som på lagfäst sätt meddelat att de utträder ur en säkerhetsfond. Enligt motiveringen grundar sig detta på att de banker som gjort en anmälan om utträde samtidigt har uttryckt sin önskan att frigöra sig från det solidariska ansvaret. Bestämmelsen gäller alldeles särskilt andelsbanker. Enligt utredningar till utskottet har regeringen med sin proposition avsett att andelsbanker som står utanför en andelsbankssammanslutning har en bankspecifik insättningsgaranti såvida banken inte anhåller om stöd från sin garantifond.

65 o §. Utskottet har strukit den sista meningen i 3 mom. Enligt denna hade finansinspektionen haft rätt att meddela närmare föreskrifter om insättningsgarantifondens likviditet.

I proposition 208/1997 rd föreslås att en liknande bestämmelse upphävs i 66 § kreditinstitutslagen. Enligt motiveringen ger bestämmelsen finansinspektionen en oindividualiserad normgivningsbehörighet som strider mot de allmänna principerna för delegering av lagstiftningsmakt. Också grundlagsutskottet har i sina utlåtanden (exempelvis GrUU 12/1996 rd) tagit ställning till finansinspektionens materiella normgivning och hur den förhåller sig till de konstitutionella principerna.

Lagen om statens säkerhetsfond

14 §. Utskottet har korrigerat en felaktig hänvisning i 1 mom.

Lagen angående stämpelskatt

51 §. Kera Ab:s namn ändras till Kera Abp. Den lag (RP 200/1997 rd), genom vilken bolagets namn ändras, träder i kraft redan i år. Därför har utskottet ändrat bolagets namn också i denna paragraf.

Förslag till beslut

Ekonomiutskottet föreslår vördsamt

att lagförslagen 1, 9 och 12 godkänns med ändringar och

att lagförslagen 2—8 samt 10 och 11 godkänns utan ändringar.

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av kreditinstitutslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i kreditinstitutslagen av den 30 december 1993 (1607/1993) 10 § 2 mom. och 6 kap., dessa lagrum sådana de lyder, 10 § 2 mom. i lag 570/1996 och 6 kap. jämte senare ändringar, samt fogas till lagen ett nytt 6 a kap. och en ny 82 a § som följer:

10 §
(Som RP)

6 kap.

Säkerhetsfond

55—64 §
(Som RP)

6 a kap.

Insättningsgarantifonden

65, 65 a—65 i §
(Som RP)

65 j §

Fordringar som skall ersättas

(1 och 2 mom. som RP)

Utan hinder av vad som i 1 mom. bestäms om ersättningsens maximibelopp, betalas deponentens fordran till sitt fulla belopp av insättningsga-

rantifondens medel, om deponenten på ett tillförlitligt sätt visar att fordran grundar sig på medel som han har fått vid försäljning av en bostad som varit i hans eget bruk och att dessa medel används för anskaffning av en ny bostad för hans eget bruk. Detta moment tillämpas endast på sådana medel som har deponerats på en depositionsbanks konto högst sex månader före finansinspektionens i 65 i § 2 mom. avsedda beslut.

(4—7 mom. som RP)

65 k—65 n §
(Som RP)

65 o §

Investering av insättningsgarantifondens medel

(1 och 2 mom. som RP)

Insättningsgarantifondens likviditet skall vara tillräckligt tryggt med hänsyn till fondens verksamhet. (*Utesl.*)

65 p §
(Som RP)

10 kap.
Konsumentskydd

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som RP)

82 a §
(Som RP)

9.

Lag

om ändring av lagen om statens säkerhetsfond

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 april 1992 om statens säkerhetsfond (379/1992) 1 § 1 och 2 mom., 11 § och 14 §
1 mom.,
dessa lagrum sådana de lyder i lag 245/1996, som följer:

1 och 11 §
(Som RP)

i samband med stödåtgärder beslutar ministeriet,
om det inte har uppdragits åt statsrådets allmän-
na sammanträde att besluta om dem.

14 §

Beslut om stödåtgärder

Om samtycke som avses i 61 § 5 mom. och 62 §
1 mom. kreditinstitutslagen och om andra frågor

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som RP)

12.

Lag

om ändring av 51 § lagen angående stämpelskatt

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 6 augusti 1943 angående stämpelskatt (662/1943) 51 § 1 mom., sådant det lyder
i lag 519/1994, som följer:

51 §

Befriat från stämpelskatt, som skall betalas då
fordringsbevis utfärdas eller inteckning söks, är
fordringsbevis mot vilket av statsmedel eller ur
någon statlig fond utges lån eller vilket utfärdas
till en kommun, en kommunal fond, ett kreditin-

stitut som avses i kreditinstitutslagen eller till ett
utländskt kreditinstituts filial i Finland för lån
som beviljats av statsmedel eller ur någon statlig
fond. Befriat från stämpelskatt är även ett for-
dringsbevis över ett sådant lån som en säkerhets-
fond som avses i 55 § kreditinstitutslagen beviljar

en bank som hör till säkerhetsfonden eller en bank beviljar sin ovan nämnda säkerhetsfond eller insättningsgarantifonden eller en andelsbank beviljar den affärsbank som är andelsbankernas centrala finansiella institut eller en sparbank den affärsbank som är sparbankernas centrala finansiella institut. Likaså är fordringsbevis över lån som av folkpensionsanstaltens medel

har beviljats för bostadsbyggande, över lån som beviljats enligt landsbygdsnäringslagen (1295/1990), över lån som avses i lagen om studiestöd (65/1994) samt över lån som beviljats av Kera Abp:s medel befriade från stämpelskatt.

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som RP)

Helsingfors den 3 december 1997

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Seppo Kääriäinen /cent
medl. Arto Bryggare /sd
Mikko Immonen /vänst
Mari Kiviniemi /cent
Paula Kokkonen /saml
Martti Korhonen /vänst
Riitta Korhonen /saml
Pekka Kuosmanen /saml

Leena Luhtanen /sd
Erkki Partanen /sd
Vuokko Rehn /cent
Ola Rosendahl /sv
Juhani Sjöblom /saml
Sakari Smeds /fkf
Janne Viitamies /sd.